

Patnja u "sigurnoj" luci

Nasilje u obitelji i nasilje nad ženama prepoznato je kao važan društveni problem u Hrvatskoj unazad 15-ak godina. Dio slagalice mjera usmjerenih na sprječavanje i zaustavljanje nasilnog ponašanja u obitelji jest i stručni rad s počiniteljima nasilja. Psihosocijalni tretman počinitelja nasilja u obitelji u Rijeci provodi se od samog početka, već 10 godina, u sklopu Udruge U.Z.O.R.

Riječko iskustvo pokazuje da su počinitelji 85% muškarci, a 15% žene. Neki potječu iz obitelji u kojima je bilo nasilja, a neki ne. Oko polovice počinitelja nasilja prekomjerno konzumira alkohol, dok druga polovica tome nije sklona. Svi počinitelji nasilja u obitelji nisu isti. Ne radi se samo o pitanju težine i učestalosti zlostavljanja, radi se o posve različitim ličnostima i motivaciji. U literaturi se navode tri tipa počinitelja nasilja u obitelji:

1. Pasivno-zavisni 50%

Nisu nasilni izvan obitelji. Najmanje koriste teško fizičko nasilje, i to čine sporadično. Često potiskuju ljutnju, prekomjerno kontroliraju negativne emocije i tek nakon dugog perioda potiskivanja eksplodiraju na stresni događaj. Nasilni ispadi su rijetki, povezani su sa stresom. U braku su relativno zadovoljni. Imaju stabilnu vezu, privrženi su partnerici. Manje su ljubomorni. Osjećaju žaljenje i krivicu zbog svog nasilja te preuzimaju odgovornost za nasilno ponašanje. Imaju manji problem kontrole ponašanja, manje su sklони zloupotrebi alkohola, češće su trajno zaposleni. Liberalnih su stavova.

2. Ciklički (uporni) 25%

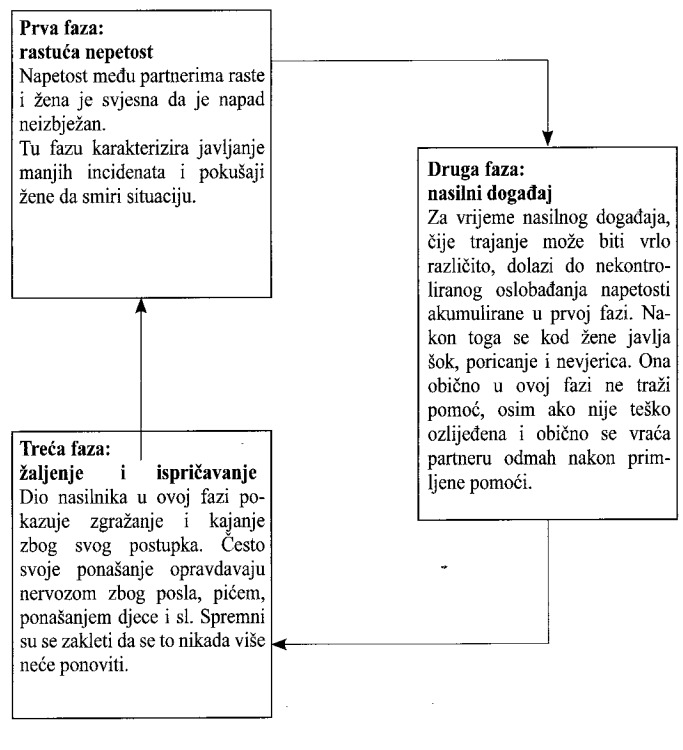
Nasilni su prvenstveno prema svojim partnericama. Za te je osobe tipično cikličko izmjenjivanje dobrih i loših faza raspoloženja. U lošoj fazi vrijeđaju, psuju, prebacuju, udare, a u dobroj kupuju cvijeće, koriste sve što je moguće da spase vezu. Izrazito su ljubomorni, posesivni, ne mogu podnijeti da im partnerica razgovara s drugim muškarcem, kontroliraju partnericu. Tradicionalnih su i patrijarhalnih shvaćanja, vjeruju da je muškarac glava u obitelji, vjeruju u strogu podjelu muško-ženskih uloga, podcjenjuju žene. Imaju nisku toleranciju na stres, prekomjerno reaguju na sitnice, često su loše volje, napeti, iritiraju ih sitnice. Skloni su okrivljavati partnericu kad stvari krenu loše. Probleme rješavaju nasiljem. Nisu sklóni preuzeti odgovornost za svoje ponašanje, nego za to krive druge ljude, prvenstveno partnericu. Mogu biti iz svih socijalnih slojeva, od najsiromašnijih do najbogatijih. Koriste srednje do teško nasilje. S vremenom se nasilje povećava, a najopasnije je kad žena odluči napustiti svog partnera.

3. Antisocijalni (psihopatske ličnosti) 25%

Obično su nasilni i izvan obitelji. Koriste šarm, manipulaciju, prijetnje i nasilje kako bi postigli svoje ciljeve. Sebe drže vrednijima od drugih, a druge sredstvom za postizanje svojih ciljeva. Najčešće imaju dijagnosticiran poremećaj ličnosti, zlorabe alkohol i već su bili u sukobu sa zakonom. Njihovo nasilje je najteže i često. Često imaju nestabilne i kraće veze. Emocionalno su hladni, ne osjećaju žaljenje te nemaju suosjećanja za žrtvu. Okrivljavaju žrtvu. Impulzivni su, neodgovorni, sklóni patološkim lažima. Probleme rješavaju prijetnjama i nasiljem. Imaju najrigidnije i najkonzervativnije stavove u odnosu na žene.

Iskustva u radu sa zlostavljanim ženama pokazuju da nasilje s vremenom eskalira te postaje učestalije i brutalnije. Nasilje nad ženama najčešće počinje malim, „bezazlenim“ napadima: omalovažavanjem, uvredama, kontrolirajućim ponašanjima, naguravanjem ili šamarom. S vremenom dolazi do pojačavanja nasilja i težih psihičkih i fizičkih posljedica.

Ilustracija prikazuje tipičan ciklus nasilja u slučajevima dugotrajnog obiteljskog nasilja:

Mitovi i činjenice o nasilju u obitelji

O nasilju u obitelji postoje brojni mitovi. Temelje se na uvjerenju da se „takve“ stvari događaju „drugima“. Teško ih je

izmijeniti jer se čini da sadrže zrnice istine. Mitovi pružaju prikladna, ali pojednostavljena objašnjenja složenih socijalnih pojava. Kad ljudi ne raspolažu pravim činjenicama o nekoj pojavi, nastaje specifičan oblik uvjerenja – mit.

Mitovi povezani s nasiljem u obitelji, pogotovo nasiljem nad ženama, brojni su. U mitove vjeruju i počinitelji nasilja, i žrtve nasilja, ali i profesionalci (policajci, liječnici, suci, socijalni radnici), pa tako vjerovanje u mitove utječe na odluke koje donose.

Ovdje su navedeni najčešći mitovi karakteristični za naše šire kulturno okruženje:

	Mitovi	Činjenice
1.	Žrtva uzrokuje nasilje. Zlostavljana žena "je to tražila".	Zlostavljač uzrokuje nasilje. On je odgovoran za svoje akcije.
2.	Ženino ponašanje nekad zaslužuje da ga muškarac ispravi, pa i nasilno.	Muškarci i žene su ravnopravni. Nije moguće mijenjati tuđe ponašanje, osobito ne silom.
3.	Žrtve uživaju u nasilju. Da nije tako, otišle bi od zlostavljača.	Nitko ne uživa kad je zlostavljan.
4.	Nasilje u obitelji i među bračnim partnerima njihova je privatna stvar.	Nasilje u obitelji ozbiljan je društveni problem.
5.	Ako žrtva napusti zlostavljača, nasilje će prestati.	Većina žrtava je u većoj opasnosti kad ostavi zlostavljača.
6.	Alkohol i zloupotreba droga stvarni su uzroci nasilja u obitelji.	Općenito govoreći, alkohol i droga nisu uzroci nasilnog ponašanja.
7.	Zlostavljanje u obitelji događa se samo u nižim društvenim slojevima.	Nasilje u obitelji zbiva se u svim društvenim slojevima.
8.	Učestalost nasilja u obitelji pretjerano je naglašena, to i nije tako velik problem.	Bez obzira na statističke pokazatelje, nasilje u obitelji značajan je društveni problem.
9.	Žene su nasilne kao i muškarci.	Muškarci su značajno češće počinitelji nasilja u obitelji.
10.	Zlostavljane žene biraju nasilne partnere. Čak i kad takva žena ostavi nasilnog partnera, naći će drugog koji će ju ponovno tući.	Iako dio zlostavljanih žena ponovno nađe nasilnog partnera, žene ih ne traže i ne teže nasilnom odnosu.
11.	Tjelesni napad muškarca na partnericu izolirani je događaj i vjerojatnost njegovog ponavljanja je mala.	Tjelesno nasilje dio je složenog obrasca moći i kontrole u partnerskom odnosu.
12.	Nasilje među partnerima najčešće se svodi na malo naguravanja.	Nasilje među partnerima uključuje razne oblike tjelesnog ugrožavanja.
13.	Ako muškarac tuče ženu, mora da je mentalno bolestan.	Mentalna bolest nije preduvjet obiteljskog nasilja.
14.	Muškarac koji samo prijeti tjelesnim ozljeđivanjem svojoj partnerici nije zlostavljač.	Prijetnje predstavljaju specifičan oblik zlostavljanja.
15.	Muškarci koji su nasilni ne mogu si pomoći.	Muškarci mogu promijeniti svoje nasilno ponašanje.
16.	Bračne tučnjave nisu ozbiljne. To se događa u svakom braku.	Bračne tučnjave su ozbiljne i zahtijevaju pozornost društva.
17.	Djeca trebaju svog oca iako je nasilan prema njihovoj majci. Žena bi za dobro djece trebala ostati s takvim partnerom.	Odrastanjem u takvoj obitelji djeca uče biti nasilna.
18.	Nasilje i ljubav ne idu zajedno.	Ljubav ne isključuje nasilje.
19.	Žene često previše prigovaraju i zanovijetaju, a to muškarce dovodi do nasilnog ponašanja.	I muškarci često prigovaraju i zanovijetaju. Neki muškarci nikada nisu nasilni prema partnericama, bez obzira na to koliko one prigovarale.
20.	Nasilje je jedini način da se zaustavi žena koja izluđuje partnera.	Svatko je odgovoran za svoje osjećaje i postupke. Uvijek postoje drugi načini rješavanja problema.
21.	Muškarac je glava obitelji i treba ga slušati.	Bračni partneri su ravnopravni, zajednički odlučuju o obiteljskim pitanjima i trebaju se međusobno poštivati.
22.	Ne treba se miješati u bračne odnose, neka muž i žena sami riješe svoje probleme.	Nasilno ponašanje nije „problem“ nego kažnjivo djelo. Žrtva kojoj je ugrožena sigurnost ne može to sama „riješiti“ i ima pravo na pomoć.

Osoba koja čini nasilje neće, u pravilu, prestati činiti nasilje ako to ne izazove po nju negativne posljedice. Međutim, kada se nasilje prepozna i prijavi, te uz intervenciju i pomoć nadležnih institucija, kod većine počinitelja nasilja dolazi do manjih ili većih pozitivnih promjena. Zbog toga je važno prepoznati vlastita vje-

rovanja u mitove, osvijestiti da netko čini nasilje te tražiti pomoć za sebe ili za osobe za koje znamo da su izložene nasilju, kako bi se nasilje zaustavilo.

**Dušica Branković, prof. psihologije,
Daniel Antunović, prof. psihologije**